שער מאמרי רשב"י — פרשת נח

מאמר בס' הזוהר בדף ס' ע"א שורה ג' וז"ל ותא חזי משיעורא דתיבותא אוף נמי הכי הוא רצה להביא ראיה אל מ"ש למעלה כי נח ותיבה הם יסוד ומלכות כי לכן שיעור התיבה היה שלש מאות אמה אורך ושלשים קומה וחמשים רוחב הם בגמטריא שד"י ואדנ"י שהם יסוד ומלכות עם הכולל:

אמר שמואל שמעתי עוד טעם נחמד במאמר הזה והענין הוא כי אם תשלב שם ההויה עם שם אדנ"י יעלה שיעורא דתיבותא בזה האופן י' פעמים א' הרי עשרה ה' פעמים ד' הרי עשרים הרי שני השילובים הנז' עולים שלשים כנגד שלשים אמ' קומת' אח"ך ו' פעמים נ' הרי שלש מאות הרי השילוב הזה שלש מאות כנגד שלש מאות אמה אורך התיבה אח"ך ה' פעמים י' הרי חמשים הרי השילוב הזה כנגד חמשים אמה רוחבה נמצא כי בשילוב הוי"ה ואדנ"י היה קיום התיבה:

שם בתוספתא בדנ"ט ע"ב שו' ל"ג וז"ל למה נח נח תרי זמני אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית ליה תרין רוחין רוחא חד בעלמא דין ורוחא חד בעלמא דאתי והכי תשכח בכולהו צדיקי משה משה יעקב יעקב אברהם אברהם שמואל שמואל שם שם בר מיצחק כו'. הענין הוא כי החלק הנקרא רוח אין לו רק בחינה אחת הבאה מן ז"א הנקרא ת"ת אבל החלק הנקראת נשמה הבאה מבינה יש לה שתי בחינות האחת היא בהיותה למעלה במקום ראשו של ז"א ששם האורות סתומים ומכוסים כנודע. והשנית היא ברדתה למטה ובהתפשטה בגופו דז"א מן החזה שבו ולמטה כי שם נפסק ונשלם יסוד דאימא שהי' מכס' האורו' ושם נתגלו האורו' משם ולמט'. ולכן הנשמ' משתנית ברדת' שם אל מקום הגילוי מבחינה אחרת וזהו סוד הפסוק כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי פירוש כי הרוח איננו רק בחינת רוח אחד בלבד. והנה הוא עוטף ומלביש את הנשמה כנודע בסוד אימא המתלבשת תוך ז"א וזמ"ש יעטוף ולא אמר יתעטף רוצה לומר לנשמה וביאר טעם אל העיטוף הנז' ואמר ונשמות אני עשיתי פירוש כי הנה שתי בחינות עשיתי בנשמה ונקרא נשמות מיעוט רבי' שנים האחת היא המשכת בינה מראש ז"א עד החזה במקום הסתום. (ד"ש די"ד ע"א) והשנית היא התפשטות' למט' מן החז' במקום הגילוי כנז' ושם למט' במקום הגילוי אז צריכ' אל הרוח הבא מבחי' ז"א שיעטוף ויליביש אותה ולא תשאר הנשמה בגילוי וזמ"ש ונשמות אני עשיתי ולכן רוח מלפני יעטוף את בחינה השנית שעשיתי בנשמות ומ"ש כאן בזוהר דכל צדיק אית ליה תרין רוחין לא דק בלישניה והכונה היא על שתי בחינות הנשמה כנז' ואפשר שלהיותם בז"א קראם רוחין וזמ"ש חד בעלמא דין ז"א שהוא במקום הגילוי וחד בעלמא דאתי בינה שהוא במקום הסתום. ואמנם ענין תרין רוחין אילין שיש לכל צדיק יובן במ"ש הכתוב ונכרתה הנפש ההיא ויובן במ"ש חז"ל הרשעים בחייהם קרויין מתים ויובן במ"ש רז"ל כי נשמת הרשע יורדת אל רגליו בסוד ותגל מרגלותיו ותשכב כנז' בס' הזוהר ובס' התקונין והענין הוא כי הרשע כאשר הוא חוטא הוא מוריד נשמתו בגהינם בהיותו בחיים כי בעת יצירתו נופחה נשמתו בקרבו (ע"ד) ובהיותו חוטא מוריד נשמתו דרך מרגלותיו (ונשקעת בגהינם וכפי בחי' עונותיו יורדת נשמתו כך מדרגות (ס"א לא גרס כ"ז) ולכן בחייו קרוי מת וכאשר היה רשע גמור גמר להפיל נשמתו בגהינם. ואם תאמר והרי אנו רואים אותו שהוא בחיים ואיך הוא נקרא מת. כמו שהקשו על מ"ש בגמרא כי הרשע נכתב ונחתם למיתה בר"ה ווהרי אנו רואים אותו שהוא חי. אבל התשו' היא עם הנז' כי שתי בחינות נשמה יש באדם התחתונה היא נכנסת בפנימיותו והעליונה נשארת בבחינת צל"ם מקיף על ראשו כמש"ה אך בצלם יתהלך איש כנודע ובעת שהוא חוטא ויורדת נשמתו מדרג' התחתונה ממנה אל תוך גהינם כך נכנסת בפנימיותו המדרגה התחתונה של נשמתו העליונה הנקראת צלם וכפי הבחינות שיורדת נשמתו התחתונה בגהינם כך בחינות מדרגות יורדות מנשמתו העליונה אל תוך גופו להחיותו וכאשר גמרה התחתונה לצאת מתוכו ולרדת בגהינם נגמרה גם נשמתו העליונה ליכנס בגופו ממש ונשאר בלתי צלם על ראשו ואם עוד יוסיף לחטא עוד גם הצלם ההוא ירד מטה מטה לגהינם מדרגה אחר מדרגה כפי הגדר שחוטא ואז גם הצלם ההוא נגמר לרדת ולצאת דרך מרגלותיו אל גהינם אז עליו אמר הכתוב כי אם עונותיכם היו מבדילים כו' ועליו נאמר ג"כ ונכרתה הנפש ההיא כי כל בחי' נשמתו תמו נכרתו ירדו לגהינם ונפסקה אחיזתם מלמעלה ולא נשאר להם שרש למעלה. ואמנם הצדיקים נשמתם התחתונה שוכנת תוך גופם ונשמתם העליונה עומדת צל על ראשו בסוד אור מקיף ומשם שואבת לו חיים מלמעלה תמיד ומריקה אל נשמתו אשר בתוכו ויש לו תמיד תרין רוחין חד בעלמ' דאתי היא העליונה שהוא בסיתום למעלה מן החזה וחד לתתא בעלמא דין מן החזה ולמטה במקום הנגלה אשר שם בנין הנקבה מלכות הנקרא עולם הזה וזהו סוד משה שמואל שמואל כו':

אמר שמואל עוד מצאתי ביאור במאמר הנז' בשער הגלגו' בדרוש אחד ואמרתי להעתיקו פה להיות כי שני הדרושי' מתנבאים בסגנון אחד כאשר עיניך תחזנה משרים בע"ה וזל"ה. וביאור הענין כך הוא. דע כי אין לך צדיק בעולם שאין לו שתי נשמות כנז'

בס' הזוהר ריש פ' נח בתוספתא על פסוק אלה תולדות נח נח וכן משה משה שמואל שמואל כו' תרין זמנין. וזה ביאור התוספתא ההיא דע כי לכל אדם יש ב' בחינות נשמה האחת היא נשמה פנימי' שבתוך גוף האדם וזו באה עם האדם השני' היא נשמ' בבחי' צלם הנקראת אור מקיף וזו נשארת למעלה בעולם העליון ועומדת על ראש האדם וזו עומדת בבחינת צנור אחד על ראש האדם שיכול האדם לעלות למעלה על ידי הנשמה ההיא וכאשר ח"ו הנשמה הפנימית שבאדם היא חוטאת ויורדת מעט מעט למטה ונכנסת בתוך הקליפות כפי ערך עונותיו. וכאשר יושלם להיות רשע גמור אז תרד כל הנשמה הפנימי' כולה לתוך הקליפות ואז תצטרך הנשמה שבסוד צלם מקיף ליכנס בפנימיות האדם ונשאר בלי צלם על ראשו וכנז' בס' התקונין בתיקון בסוד ותגל מרגלותיו ותשכב דנחיתת נשמתיה לרגלוי כו' ונמצא כי שתי הנשמות ירדו ממעלתן וממקומן גם נמצא שאין עתה (דף כ' ע"א) אל האדם הזה רק נשמה אחת כי האחרת ירד' וטבע בקליפות וזהו סוד ונכרתה הנפש ההיא כי נכרתת מן האדם ויורדת לתוך הקליפו' מש"כ הצדיק שיש לו תרין נשמתין חד לעילא בסוד אור מקיף. וחד בגווה בבחינת פנימי וזמ"ש בפ' נח בענין נח נח שכל צדיק יש לו תרין רוחין כו' והנה דרך אותה הנשמ' המקפ' שיש אל הנשמ' הראשונ' שבכל (ד"ש ע"ב) עשר הנשמות הנז' משם נמשך כל האור והשפע הצריך לירד לאותן העשר נשמות מצד ההוא רוחא דיליה בגויהו והכל עובר דרך שם ואז מאותו האור הנמשך להם דרך שם נמשך מאותו החלק שהוא ניטל עמהם משלהם ונכנס בנשמה הפנימית ולכן הוא מוכרח להשתדל לתקנם ולהדריכם כדי שיטול חלק עמהם. אבל בנשמה הפנימית של זו הנשמה הראשונה אין לתשע נשמות האחרות חלק עמה כלל ולכן הם אינם נוטלי' חלק במצות שעושה הנשמה הפנימית הראשונה הנז':

עוד צריך שתדע ענין אחר במציאות ביאת הנשמות האלו בעה"ז דע כי אעפ"י שהנשמה הראשונה קדמה אליהם בבחינת העיבור במעי המלכו' עכ"ז במציאו' זמן יציאת הנשמו' בעה"ז אפשר שיקדמו הם וביאור הענין הוא דע כי אחר שהנשמה היתה בסוד העיבור במלכות יש נשמה שתכף אחר זמן עיבורה יורדת בגוף בעה"ז ויש שיורדת בעולם הבריאה ומתעכבת שם ועומדת ומשרתת לפני הקב"ה כשאר המלאכים אשר שם ואח"כ לזמן קצוב או כאשר יזדמן שום תפלה או מצוה או איזה זכות של איזה אדם בעוה"ז תרד ותבא בגוף בעוה"ז וזהו סוד חי ה' אשר עמדתי לפניו הנז' באליהו ז"ל והביאוהו בס' הזוהר בפ' אחרי מות בדף ס"ח ע"ש והענין הוא כי אליהו ז"ל כאשר נפשו יצתה מסוד העיבור במלכות דאצילות לא ירדה תכף בגוף בעוה"ז אבל נתעכבה בעולם הבריאה ועמד ושרת שם בשם ה' אלהיו ככל שאר המלאכים אשר שם ויש נשמה שיורדת עד עולם היצירה ומתעכבת שם ע"ד הנז' עד בא זמן רדתה בעה"ז ויש שיורדת עד העשיה בעה"ז ונמצא כי כולם יוצאות מסוד העיבור ממלכות דאצילות רק שזו נשאר' בבריאה וזו ביצירה וזו בעשיה וכל זה תלוי כפי מעשי התחתונים בעה"ז כי יש תפלה או מצוה שאין בה כח רק להוציא הנשמה שבתוך הקלי' ולהעלותה עד המלכו' של אצילות בסוד העיבור כנז' ויש תפלה יותר נכונה ומקובלת לפני השי"ת ויש בה כח להורי"ד עד גוף בעה"ז ויש תפלה שאינו מורידה רק עד הבריאה או היצירה כנז' וזה אינו תלוי בערך גדר הנשמה בעצמה רק כפי פעולות התחתו' המתיחסו' אל שורש הנשמות ההם וכן כפי האדם בעצמו הפועל המצוה או התפילה ההיא כך יוכל להיות כח בידו להמשיך נשמה אחת בבנו הנולד לו אותה נשמה שתהיה יותר קרובה אליו כפי בחינת שורש נשמתו והנשמה האחרת תשא' למעלה עד יהיה לה גואל הקרוב אליה יותר אמנם אין זה תלוי במעלת הנשמה ההיא או בפחיתותה להתעכב יותר מחברתה:

ודע כי הנשמה היורדת בגוף בעה"ז תכף אחר צאתה מסוד העיבור ממלכות דאצילות בלי הפסק עיכוב זמן בשאר העולמות זו ודאי יש לה (ע"ב) יתרון מעלה לפי שזו אינה מתלבשת בשום עולם אחר ואינה עוברת בו רק דרך מעבר בלבד. אך הנשמה המתעכבת באיזו עולם הנה היא מתלבשת באותו עולם מעין לבוש העולם ההיא וכשאח"כ תרד בעוה"ז אינה יורדת אלא מלובשת תוך הלבוש ההוא וגם יש חילוק אחר כי אינו דומה המתעכב בבריאה אל המתעכב ביצירה כי לבוש הבריאה זך ודק מאד מן לבוש היצירה וכן של היצירה זך משל העשיה. ואמנם לפעמים הנשמ' המתעכבת מתלבשת באותו עולם שיהיה תהיה יותר גדולה במעלה מן הנשמה היורדת ברגע תכף בעה"ז בלי הפסק בנתיי' לפי שמחצב מדרגתה גדול מן האחרת אלא שבנשמה עצמה יש בה שינוי כי אם היא עצמה תרד ברגע תהיה יותר מאירה מכאשר תתעכב באיזה עולם ותתלבש ואח"כ תרד בעה"ז:

שם בדס"ה ע"א שורה י"א וז"ל וכדין דא נהירו דמחשבה דלא אתידע בטש בנהירו דפריסא ונהרין כחדא ואתעבידו תשעה היכלין. והיכלין לאו אינון נהורין ולאו אינון רוחין כו' הדרוש הזה ביארתיו היטב בביאור אדרת האזינו מאה כבר ביארתי ענינם בחלק כונת היחודים ועיין ביחוד של שם שד"י וע"ש: